

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

---*---

PHẠM THỊ HẢI CHÂU

**HỒ CHÍ MINH VỚI PHƯƠNG THỨC KHỞI NGHĨA GIÀNH
CHÍNH QUYỀN TRONG CÁCH MẠNG THÁNG TÁM NĂM 1945**

LUẬN VĂN THẠC SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

HÀ NỘI 2009

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

--*--

PHẠM THỊ HẢI CHÂU

**HỒ CHÍ MINH VỚI PHƯƠNG THỨC KHỞI NGHĨA GIÀNH
CHÍNH QUYỀN TRONG CÁCH MẠNG THÁNG TÁM NĂM 1945**

Chuyên ngành: Hồ Chí Minh học

Mã số: 60 31 27

LUẬN VĂN THẠC SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS Lê Mậu Hãn

HÀ NỘI 2009

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
---------------	----------

Chương 1:

QUAN ĐIỂM CƠ BẢN VỀ PHƯƠNG THỨC KHỞI NGHĨA CỦA HỒ CHÍ MINH	9
---	----------

1.1 Quá trình xác định phương thức khởi nghĩa giành chính quyền	10
1.2 Phương thức khởi nghĩa của quần chúng	17
1.3 Xây dựng lực lượng khởi nghĩa	19
1.4 Về các hình thức đấu tranh	26
1.5 Về thời cơ của khởi nghĩa	29

Chương 2:

PHÁT TRIỂN LỰC LƯỢNG CÁCH MẠNG ĐẤU TRANH CHÍNH TRỊ TIẾN LÊN KẾT HỢP VỚI ĐẤU TRANH VŨ TRANG, KHỞI NGHĨA TỪNG PHẦN	32
---	-----------

2.1 Xây dựng lực lượng và tổ chức đấu tranh	32
2.2 Khởi nghĩa từng phần, giành chính quyền bộ phận	51

Chương 3

CUỘC KHỞI NGHĨA GIÀNH CHÍNH QUYỀN TRONG TOÀN QUỐC 67

3.1 Đánh giá đúng thời cơ, phát động toàn dân khởi nghĩa	67
3.2 Cả nước vùng lên khởi nghĩa, lập nên nước Việt Nam độc lập, tự do	72
3.3 Giá trị sáng tạo về phương thức khởi nghĩa	88

KẾT LUẬN	97
-----------------	----

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	100
PHỤ LỤC	108

Ảnh Hồ Chí Minh trên Tạp chí Trung Bắc chủ nhật số 261 ngày 09/09/1945.

“...Cách mạng Việt Nam đã có một ưu điểm so với cách mạng các nước Nga, Tàu, Pháp. Cách mạng ở đâu thành công cũng phải đổ máu nhiều. Có nước phải chặt đầu vua. Có nước đồng bào chia đảng phái, chém giết nhau liên tiếp trong bao nhiêu năm. Nước ta vua tự thoái vị, các giai cấp đoàn kết thành một khối, muôn dân đoàn kết để mưu hạnh phúc chung là nước được hoàn toàn độc lập và chống được giặc xâm lăng đuổi bọn thực dân tham ác ra ngoài bờ cõi.”

(Hồ Chí Minh Toàn tập, Tập 4, Tr.43 -44)

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Thời gian vẫn trôi đi, hết xuân, hạ lại đến thu đông, con người ai cũng chỉ sống một lần trên cõi đời rồi ra đi vào cõi vĩnh hằng. Nhưng có những vĩ nhân mà thời gian càng qua nhanh càng làm cho người đời nhớ mãi. Ở Việt Nam có một con người vĩ đại như thế, đó chính là Hồ Chí Minh, con người và tư tưởng của Người vẫn như một tấm gương sáng chiếu suốt trong tiến trình lịch sử cách mạng Việt Nam cho đến ngày hôm nay.

Nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh khá rộng lớn, phong phú, thể hiện từ đường lối cách mạng chung đến từng lĩnh vực: Đó là những vấn đề về chính trị, về mặt trận, về Đảng, về quân sự, về kinh tế, về quốc tế... Chọn đề tài “ *Hồ Chí Minh với phương thức khởi nghĩa giành chính quyền trong Cách mạng tháng 8 năm 1945*” để nghiên cứu tuy không phải là một vấn đề mới nhưng vẫn còn giá trị lớn cần khai thác.

Lịch sử đấu tranh giải phóng dân tộc của các quốc gia trên thế giới đã ghi nhận: Có những phong trào giải phóng dân tộc không cần đến khởi nghĩa vũ trang nhưng vẫn giành được độc lập thực sự mà Ấn Độ là một ví dụ. Dưới sự lãnh đạo của NêRu, Ghandi các cuộc đấu tranh đều diễn ra không đổ máu, thông qua những cuộc biểu tình trên quy mô lớn đòi quyền lợi, bắt đầu từ cuộc biểu tình của các thủy thủ ở Bombay. Sau những đấu tranh kiên trì, bền bỉ cuối cùng chế độ cầm quyền đã phải trả lại độc lập, tự do cho Ấn Độ.

Vậy, muốn giành thắng lợi trong cách mạng tháng Tám có nhất thiết phải tiến hành một cuộc tổng khởi nghĩa vũ trang hay không ? Muốn đưa cách mạng đến thắng lợi trước hết là phải xác định đúng phương hướng và mục tiêu cụ thể cho mỗi thời kỳ cách mạng. Song bằng con đường nào, phương pháp cách mạng nào là điều không kém phần quan trọng. Phong trào cách mạng có khi dầm chân tại chỗ, thậm chí bị thất bại không phải vì thiếu phương hướng và mục tiêu chiến lược đúng mà còn vì thiếu phương pháp cách mạng thích hợp. Khi xét đến các nhân tố dẫn đến sự thành công của cách mạng thì nhân tố quan trọng nhất mang tính quyết định chính là sự thay đổi về chiến lược cách mạng, song vấn đề về phương pháp cách mạng, về phương thức chuẩn bị lực lượng theo bạo lực cách mạng trong tư tưởng Hồ Chí Minh đã đưa ra không kém phần quyết định. Trong khi đó, nhiều cuộc cách mạng mặc dù có sự chuẩn bị về lực lượng nhưng phương pháp cách mạng không phù hợp đã dẫn đến thất bại. Nghiên cứu vấn đề này không chỉ giúp chúng ta hiểu sâu sắc hơn về những đóng góp của Hồ Chí Minh với cách mạng Việt Nam mà còn góp phần rút ra bài học kinh nghiệm cho công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền cũng đã được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Tiêu biểu có thể kể đến tác phẩm *“Hồ Chủ Tịch và những vấn đề quân sự của cách mạng Việt Nam”* của Trường Chinh; tác phẩm *“Tư tưởng Chủ tịch Hồ Chí Minh, quá trình hình thành và phát triển”* của Võ Nguyên Giáp (2003) đã giành một chương riêng bàn về phương pháp luận Hồ Chí Minh, nêu ra các nguyên tắc làm cơ sở cho việc nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh trong đó có nguyên tắc dĩ bất biến, ứng vạn biến. Tác phẩm *“Hồ Chí Minh tinh hoa và khí phách của dân tộc, lương tâm của thời đại”* của

Phạm Văn Đồng (1970) đã nêu rõ Hồ Chí Minh là nhà chiến lược thiên tài, người tổ chức mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Tác giả nêu rõ có đường lối cách mạng đúng, có chiến lược chính trị và quân sự đúng còn phải tổ chức thực hiện đường lối đó thì mới có thắng lợi. Đấu tranh ở một nước thuộc địa chống đế quốc xâm lược đòi hỏi phải kết hợp đấu tranh chính trị và quân sự, phải tổ chức lực lượng chính trị, đồng thời phải tổ chức lực lượng vũ trang, tổ chức lực lượng cách mạng và tổ chức đấu tranh cách mạng gắn liền với nhiệm vụ phục vụ mục tiêu, những yêu cầu chiến lược ở từng lúc, từng nước.

Bên cạnh đó là những tác phẩm đề cập chuyên sâu về phương pháp cách mạng Hồ Chí Minh như tác phẩm “*Sức mạnh dân tộc của cách mạng Việt Nam dưới ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh*” 2003 của nhà sử học Lê Mậu Hãn , tác phẩm “*Tìm hiểu phương pháp Hồ Chí Minh*” của giáo sư tiến sĩ Hoàng Chí Bảo đề cập các vấn đề phương pháp luận nghiên cứu về tư tưởng Hồ Chí Minh, tác phẩm “*Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng lực lượng vũ trang cách mạng Việt Nam trong thời kỳ 1930-1945*” của Lê Văn Thái. Chưa có một bản thống kê đầy đủ có bao nhiêu sách, bao nhiêu bài viết đề cập đến đề tài trên bởi bản thân những thắng lợi lịch sử, những lý luận sắc bén của tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền là vô cùng phong phú.

Tuy nội dung của các tác phẩm trên đều đã đề cập đến tư tưởng Hồ Chí Minh về khởi nghĩa giành chính quyền dưới nhiều góc độ khác nhau và đã cung cấp cho người đọc những tư liệu lịch sử và những đánh giá về khoa học có giá trị nhưng vẫn cần được tiếp tục nghiên cứu.

3. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu

a – Mục đích

Bất kể một công trình khoa học nào khi nghiên cứu đều phải đặt ra được những mục đích nhất định. Mục đích của luận văn là tiếp tục làm rõ sự đúng đắn, sự phù hợp với điều kiện lịch sử của tư tưởng khởi nghĩa giành chính quyền của Hồ Chí Minh.

Đó là một nội dung quan trọng của tư tưởng Hồ Chí Minh về phương pháp cách mạng trong cách mạng giải phóng dân tộc ở Việt Nam. Và đặc biệt là sự chỉ dẫn một cách sáng tạo về thực hiện bạo lực cách mạng, về phương thức khởi nghĩa dân tộc để giành chính quyền năm 1945 khai sinh ra nước Việt Nam dân chủ cộng hòa _ một nước độc lập tự do.

b – Nhiệm vụ

Trình bày tư tưởng chỉ đạo về đường lối cách mạng Việt Nam của Hồ Chí Minh trong giai đoạn cách mạng tháng Tám và việc thực hiện những chủ trương đó đã mang lại những thành tựu cho cách mạng Việt Nam. Đặc biệt tập trung trình bày sự thay đổi chiến lược cách mạng, tư tưởng khởi nghĩa dân tộc và khởi nghĩa từng phần tiến lên tổng khởi nghĩa. Qua đó, thấy được bản lĩnh cách mạng vững vàng và tư duy cách mạng sáng tạo của Hồ Chí Minh.

Phân tích làm rõ tư tưởng về khởi nghĩa giành chính quyền của Hồ Chí Minh thực sự mang tính khoa học trong việc sử dụng phương pháp cách mạng thích hợp trong từng điều kiện lịch sử cụ thể. Đồng thời, đó còn là sự biểu hiện nghệ thuật lãnh đạo, nghệ thuật chớp thời cơ giành chính quyền của Đảng, của Hồ Chí Minh.

Thông qua nghiên cứu chủ trương, đường lối và hoạt động thực tiễn của Người rút ra được những bài học về phương pháp tư duy lý luận cách mạng về nghệ thuật khởi nghĩa dân tộc.

4. Phạm vi, đối tượng nghiên cứu

Luận văn nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền trong Cách mạng tháng Tám 1945. Như vậy, những vấn đề cần tập trung là sự chỉ đạo, lãnh đạo của Hồ Chí Minh trong đường lối chiến lược, sách lược cách mạng. Đặc biệt, trọng tâm nghiên cứu là những tư tưởng về khởi nghĩa dân tộc, cách mạng bạo lực, khởi nghĩa từng phần tiến lên tổng khởi nghĩa.

5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

Cơ sở lý luận để nghiên cứu là các quan điểm về bạo lực cách mạng đặc biệt là học thuyết Mác Lênin về khởi nghĩa vũ trang, về truyền thống quân sự của tổ tiên, về cách mạng giải phóng dân tộc, về phương pháp cách mạng, tư tưởng Hồ Chí Minh về con đường giải phóng dân tộc; đường lối, chủ trương của Đảng trong các giai đoạn cách mạng.

Về phương pháp nghiên cứu, luận văn hết sức tôn trọng tính khách quan, khoa học. Luận văn đã sử dụng phương pháp tư duy biện chứng, nhất là phương pháp lịch sử và logic, phân tích và tổng hợp, đối chiếu – so sánh, gắn lý luận với thực tiễn. Luận văn cũng hết sức coi trọng trích dẫn những lời nói, những bài viết của Hồ Chí Minh để đảm bảo tính khoa học, chính chuẩn xác, tính thuyết phục. Đề tài nghiên cứu, kế thừa và phát triển các công trình trước đã công bố.

6. Đóng góp về mặt khoa học của luận văn

Luận văn trình bày có hệ thống sự hình thành và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh về khởi nghĩa giành chính quyền; quá trình cụ thể hóa và vận dụng tư tưởng đó vào thực tiễn cách mạng nước ta góp phần làm rõ thêm sự đúng đắn, sáng tạo của Hồ Chí Minh trong lãnh đạo cách mạng. Thông qua đó, luận văn

góp phần chứng minh tư tưởng Hồ Chí Minh về cách mạng giải phóng dân tộc, về bạo lực với phương thức khởi nghĩa có giá trị về mặt khoa học cách mạng và thực tiễn lịch sử.

Luận văn phân tích rõ mối quan hệ về mục tiêu chiến lược cách mạng với phương pháp cách mạng, về xây dựng lực lượng chính trị và quân sự, về sử dụng các hình thức đấu tranh về khởi nghĩa từng phần và tổng khởi nghĩa khi thời cơ xuất hiện của tư tưởng Hồ Chí Minh và sự chỉ đạo của Người trong quá trình chuẩn bị và tiến lên tổng khởi nghĩa giành chính quyền. Qua đó, khẳng định cách mạng tháng Tám thắng lợi là nhờ có một phương pháp cách mạng đúng đắn, sáng tạo chứ không phải “ăn may” như một số ý kiến khác.

Nghiên cứu về vấn đề này luận văn nhằm rút ra những bài học kinh nghiệm về phương pháp cách mạng để định hướng về mặt phương pháp tư duy khoa học trong công cuộc đổi mới hiện nay. Đó là bài học mọi tư tưởng hành động phải xuất phát từ thực tiễn khách quan, dựa trên những điều kiện lịch sử cụ thể. Đồng thời, thông qua đó khẳng định vai trò quyết định đến sự thành công hay thất bại của mọi cuộc cách mạng là vấn đề phương pháp cách mạng.

- Luận văn có thể dùng làm tài liệu tham khảo khi giảng dạy về tư tưởng Hồ Chí Minh hoặc về cách mạng Tháng Tám năm 1945.

7. Nguồn tài liệu

Luận văn có liên hệ với các sự kiện lịch sử trước và sau giai đoạn 1945 để làm rõ các luận điểm đã nêu trên.

Bên cạnh đó, luận văn sử dụng các tư liệu về Hồ Chí Minh như sách báo do Người viết, các chỉ thị, lời phát biểu... để minh chứng cho tư tưởng của Người.

Luận văn có tham khảo các tài liệu nghiên cứu về Hồ Chí Minh, các văn kiện Đảng và các sách, báo liên quan đến Cách mạng tháng Tám.

8. Kết cấu của luận văn

- Luận văn gồm Lời mở đầu, ba chương, kết luận, danh mục và các tài liệu tham khảo và mục lục. Nội dung chính gồm ba chương như sau:

- **Chương 1** Quan điểm cơ bản về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền của Hồ Chí Minh
- **Chương 2** Phát triển lực lượng cách mạng đấu tranh chính trị tiến lên kết hợp với đấu tranh vũ trang, khởi nghĩa từng phần
- **Chương 3** Cuộc khởi nghĩa giành chính quyền trong toàn quốc

Chương 1

QUAN ĐIỂM CƠ BẢN VỀ PHƯƠNG THỨC KHỞI NGHĨA GIÀNH CHÍNH QUYỀN CỦA HỒ CHÍ MINH

“ Nước Việt Nam có quyền hưởng tự do và độc lập, và sự thực đã trở thành một nước tự do và độc lập. Toàn thể dân Việt Nam quyết đem tất cả tinh thần và lực lượng, tính mệnh và của cải để giữ vững quyền tự do và độc lập ấy”

[2; Tr 327.]. Có lẽ, đối với mỗi người dân nước Việt thì bản Tuyên ngôn độc lập ngày 2 tháng 9 năm 1945 vẫn luôn vang vọng và khắc sâu trong tim như một niềm tự hào dân tộc. Dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam với người đứng đầu là Hồ Chí Minh, nhân dân ta đã tiến hành cuộc Cách mạng Tháng Tám vĩ đại đánh đuổi được hai đế quốc lớn mạnh là đế quốc Pháp – Nhật để giành lại độc lập dân tộc, tự do hạnh phúc cho toàn dân.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám là một mốc son chói lọi trong lịch sử dân tộc Việt Nam, nó mở ra một thời đại mới, thời đại Hồ Chí Minh.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám là kết quả hợp thành của sức mạnh toàn dân, sức mạnh lòng yêu nước, sức mạnh đại đoàn kết dân tộc mà Hồ Chí Minh là người đã gắn kết những nguồn sức mạnh đó.

Khi đứng trước những thời khắc lịch sử quan trọng, chính Người đã lựa chọn cho Cách mạng Tháng Tám một phương thức khởi nghĩa đúng đắn. Để có thể đến được đích cuối cùng thắng lợi Hồ Chí Minh đã phải trải qua một chặng đường dài gian nan tìm tòi và sáng tạo không ngừng. Thông qua những cơ sở lý luận và thực tiễn, thông qua những quan điểm của Hồ Chí Minh về khởi nghĩa vũ trang, về xây dựng lực lượng, về các hình thức đấu tranh, về chớp thời cơ... chúng ta hiểu được tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền đã được vận dụng linh hoạt như thế nào trong Cách mạng Tháng Tám năm 1945.

1.1. Quá trình xác định phương thức khởi nghĩa giành chính quyền

Khởi nghĩa là một nghệ thuật với nhiều hình thức khác nhau. Đó có thể là đấu tranh chính trị, đấu tranh vũ trang hoặc đấu tranh chính trị kết hợp với đấu tranh vũ trang. Lựa chọn hình thức nào cho thích hợp nhất, điều đó hoàn toàn căn cứ vào điều kiện lịch sử của từng nước, từng nơi trong từng cuộc cách mạng nhất định. Thực tiễn lịch sử cách mạng Việt Nam dưới sự chỉ đạo của Hồ Chí Minh đã lựa chọn phương thức khởi nghĩa vũ trang để giành lại độc lập tự do.

Khởi nghĩa vũ trang là một hình thức đấu tranh có sử dụng vũ khí. Trong cuộc đấu tranh đó, các lực lượng xã hội đối nghịch được vũ trang, xung đột gay gắt quyết liệt với nhau buộc đối phương hoặc bị tiêu diệt, hoặc phải hạ vũ khí đầu hàng.

Để có được quyết định về phương thức khởi nghĩa đúng đắn đó là cả một quá trình học hỏi, tích lũy kinh nghiệm lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn của Hồ Chí Minh. Có thể nói đến các nhân tố hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền như sau:

Thứ nhất: Kế thừa nghệ thuật đánh giặc của cha ông.

Dân tộc Việt Nam có truyền thống yêu nước nồng nàn, “giặc đến nhà đàn bà cũng đánh”. Từ thời vua Hùng dựng nước cho đến kháng chiến chống Pháp, đánh đuổi đế quốc Mỹ, chúng ta đã phải chống lại nhiều cuộc xâm lược khác nhau, điều đó đã trở thành truyền thống lâu đời và bền vững. Giá trị lớn lao của các cuộc nổi dậy trong lịch sử hàng nghìn năm là xây dựng nên một kho tàng kinh nghiệm đánh giặc rất phong phú. Tư tưởng đánh giặc truyền thống của dân tộc ta là tiến công lấy nhỏ thắng lớn, lấy ít địch nhiều, lấy yếu chống mạnh, lấy chí nhân thắng cường bạo. Hồ Chí Minh đã tổng kết sức mạnh của dân tộc Việt Nam để đánh bại quân phong kiến phương Bắc xâm lược nước ta không phải nhờ sức mạnh của quân đông mà bằng “ý chí độc lập và lòng khát vọng tự do” [49; Tr 80.]. Truyền thống và kinh nghiệm của dân tộc là cơ sở quan trọng đầu tiên để hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền.

Năm 1858 khi thực dân Pháp nổ tiếng súng đầu tiên trên bán đảo Sơn Trà (Đà Nẵng) và chính thức phát động cuộc chiến tranh xâm lược nước ta thì cả dân tộc ta phải bước vào một cuộc kháng chiến chống lại một kẻ thù được trang bị vũ khí tối tân, hiện đại. Nhiều cuộc khởi nghĩa chống Pháp đã nổ ra, từ các cuộc khởi nghĩa Bình Tây ở Nam Kỳ, từ phong trào Cần Vương, Đông Du, Đông Kinh Nghĩa Thục, Duy Tân của Phan Bội Châu, Lương Văn Can... đến cuộc nổi

dậy của Hoàng Hoa Thám và các cuộc khởi nghĩa sau đó đều lần lượt thất bại và bị chìm trong biển máu. Nguyên nhân dẫn đến thất bại rất nhiều, một trong những nguyên nhân quan trọng nhất là thiếu một đường lối chính trị đúng đắn, một phương pháp đấu tranh cách mạng khoa học.

Lịch sử dân tộc đã đặt ra một vấn đề: Muốn thắng một kẻ thù lớn, được trang bị vũ khí hiện đại nếu chỉ dựa vào truyền thống dân tộc, kinh nghiệm đấu tranh của cha ông liệu đã đủ chưa? Thực tế đã chứng minh là “chưa đủ” sau thất bại của hàng loạt các cuộc khởi nghĩa.

Hồ Chí Minh đã tìm ra được những giải đáp cho câu hỏi đó .

Thứ hai: Những bài học từ các cuộc cách mạng thế giới

Những năm tháng bôn ba khắp năm châu, chịu nhiều khó khăn gian khổ đã để lại cho Người nhiều ấn tượng và bài học sâu sắc trên hành trình tìm đường cứu nước, hành trình tìm ra một phương pháp đúng đắn cho cách mạng Việt Nam. Chủ nghĩa nhân văn, tư tưởng tự do – bình đẳng – bác ái của cách mạng giải phóng Mỹ, cách mạng tư sản Pháp đã giúp Hồ Chí Minh nhận ra được những giá trị chân chính, những nhân tố tích cực, tiên bộ của cách mạng tư sản là giải phóng con người khỏi áp bức bóc lột. Giá trị tư tưởng của cách mạng giải phóng của Mỹ được nêu trong Tuyên ngôn độc lập 1776 về quyền tạo hoá cho mọi người là quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc. Phải thành lập một chính phủ để bảo vệ quyền lợi cho những người dân và bất cứ một chính phủ nào phá vỡ những mục tiêu về quyền của mọi người dân thì người dân có quyền thay đổi. Về tấm gương của cách mạng Pháp Hồ Chí Minh đã nêu rõ rằng:

- Dân chúng công nông là gốc cách mạng, giai cấp tư sản là hoạt đầu, khi không lợi dụng được dân chúng nữa thì chúng phản lại cách mạng.
- Cách mạng phải có tổ chức vững bền mới thành công.
- Phụ nữ, em trẻ cũng giúp sức cho cách mạng
- Dân khí mạnh thì quân lính nào, súng ống nào cũng không chống lại được cách mạng.
- Muốn làm cách mạng thì không sợ phải hy sinh.

Song Hồ Chí Minh cũng đồng thời đánh giá đúng những hạn chế của nó. Trong Đường Cách mệnh, Người viết về cách mạng Mỹ “Tuy rằng Cách mạng thành công đã hơn 150 năm nay, nhưng công nông vẫn cứ cực khổ, vẫn cứ lo tính cách mệnh lần thứ hai. Ấy là vì cách mệnh Mỹ là cách mệnh tư bản, mà cách mệnh tư bản chưa phải là cách mệnh đến nơi”. Về cách mạng Pháp, Người cũng đánh giá “Cách mệnh Pháp cũng như cách mệnh Mỹ, nghĩa là tư bản, cách mệnh không đến nơi, tiếng là cộng hòa và dân chủ, kỳ thực trong thì nó tước lục công nông, ngoài thì nó áp bức thuộc địa.” [50; Tr. 274.]

Những năm tháng tham gia vào Quốc tế Cộng sản, đi nhiều nơi, đặt chân lên nhiều quốc gia khác nhau, chứng kiến cảnh con người bị chà đạp, bị áp bức bóc lột, Người đã nhận thấy rằng: Không thể giành được độc lập nếu chỉ xin sự rủ lòng thương của kẻ thù, bởi độc lập, tự do không phải cầu xin mà có được. Chủ nghĩa thực dân, tự thân nó đã là một hành động bạo lực của kẻ mạnh đối với kẻ yếu.

Không thỏa mãn với con đường cách mạng tư sản, Hồ Chí Minh tìm đến chủ nghĩa Mác Lênin và kinh nghiệm cách mạng tháng Mười Nga.

Thế giới quan và phương pháp luận duy vật biện chứng đã giúp Hồ Chí Minh nhìn nhận, đánh giá, phân tích, tổng hợp các học thuyết đương thời về khởi nghĩa và Người đã nhận thấy phải biết kết hợp giữa đấu tranh chính trị với đấu tranh vũ trang, khởi nghĩa vũ trang phải được coi là phương pháp cách mạng bạo lực để lật đổ ách thống trị của chủ nghĩa thực dân, giành lại quyền độc lập cho dân tộc, tự do cho nhân dân. Nó là một hình thức đặc biệt của đấu tranh chính trị giành quyền lực, khởi nghĩa vũ trang không được dựa vào một cuộc âm mưu, một chính đảng mà phải có một giai cấp tiên phong lãnh đạo, phải có một bước ngoặt lịch sử để tạo ra nó, phải có một cao trào cách mạng sâu rộng của nhân dân.

Khởi nghĩa vũ trang cũng phải được coi là một nghệ thuật, và không thể thiếu được vị nhạc trưởng tài hoa.

Cuộc Cách mạng tháng Mười Nga cho chúng ta bài học rằng muốn đưa cách mệnh đến thành công thì phải lấy dân làm gốc, phải có đảng vững bền, phải bền gan chiến đấu, phải hy sinh, phải thống nhất... Đây là một bài học cách mạng được Hồ Chí Minh rất coi trọng và đã nêu trong tác phẩm “ Đường cách mệnh”.

Thứ ba: Phẩm chất đạo đức và tư duy sáng tạo của Hồ Chí Minh

Điều kiện mới của thế giới và trong nước đã tác động mạnh mẽ đến những nhà yêu nước Việt Nam vào cuối thế kỷ XIX và đầu thế kỷ XX. Song ảnh hưởng của hoàn cảnh khách quan đối với mỗi người lại thông qua sự nhận thức và hành động của bản thân.

Là một người có một phẩm chất cá nhân hết sức tiêu biểu, Hồ Chí Minh - một người sống có hoài bão, có lý tưởng, yêu nước thương dân một cách sâu sắc,

Người luôn cảm thông với những số phận đau khổ, bị áp bức. Không những thế Hồ Chí Minh còn là người luôn kiên định, thông minh, sắc sảo, nhạy bén với cái mới và ham học hỏi, có tư duy sáng tạo. Người còn là một con người có lòng tin mãnh liệt ở nhân dân, có đầu óc thực tiễn, thiết thực cụ thể, lý luận gắn liền với thực tiễn. Người còn là một con người mẫu mực về đạo đức cách mạng, tác phong bình dị, khiêm tốn, hòa mình với quần chúng và có sức cảm hóa mọi người. Những tư tưởng và phẩm chất ấy được phát huy trong suốt cuộc đời hoạt động của Người. Nhờ vậy, mà giữa vô vàn lý thuyết, học thuyết khác nhau, đối lập nhau, thì chính Hồ Chí Minh đã tìm ra được mục tiêu, lý tưởng cách mạng đúng đắn và con đường đi tới mục tiêu ấy bằng bạo lực cách mạng, bằng phương thức khởi nghĩa để giành lại độc lập tự do. Cho nên có thể nói cơ sở lý luận và thực tiễn hình thành tư tưởng khởi nghĩa giành chính quyền của Hồ Chí Minh là truyền thống yêu nước, di sản kháng chiến độc đáo và oanh liệt của dân tộc, chiến tranh giải phóng và chiến tranh bảo vệ Tổ quốc mang tính nhân dân suốt hàng ngàn năm chống phong kiến phương Bắc xâm lược đã được Người kế thừa, vận dụng và phát triển sáng tạo trong điều kiện mới. Tuy nhiên Người cũng rất coi trọng điển hình tinh hoa của cách mạng thế giới, của cách mạng tháng Mười Nga.

Đó còn là thực tiễn của đất nước, con người Việt Nam, cuộc chiến đấu của một quốc gia nhỏ bé với một đế quốc lớn muốn thành công phải xác định được phương thức khởi nghĩa giành chính quyền đúng đắn, nếu không sẽ thất bại. Hồ Chí Minh đã xây dựng được một hệ thống các lý thuyết mang tính biện chứng về con đường giải phóng dân tộc, về khởi nghĩa của quần chúng.

Từ khi chế độ tư bản ra đời phát triển, chủ nghĩa đế quốc đã tiến hành bóc lột ở nhiều nước trên thế giới, trong đó có Việt Nam. Anh chiếm Ấn Độ,

Malaixia, Mianma. Pháp chiếm Việt Nam, Lào, Campuchia. Trung Quốc, Iran... trở thành những nước thuộc địa. Các nước châu Phi, Mỹ Latinh đều lần lượt bị các đế quốc Anh, Pháp, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha xâm lược. Thực dân Pháp khi xâm lược nước ta đã tiến hành những biện pháp bóc lột vô cùng hà khắc, chúng đặt ra sưu cao thuế nặng, cướp bóc tài nguyên, khoáng sản, tra tấn dã man những người chống đối.

Là một thanh niên yêu nước, chịu ảnh hưởng của truyền thống văn hóa Việt Nam, lại xuất thân từ cửa Khổng sân Trình, sớm tiếp thu ảnh hưởng của nền văn hóa phương Tây, ngay từ lúc còn đang học ở trường tiểu học Pháp - Việt và trường Quốc học Huế, Hồ Chí Minh đã quyết tâm ra đi tìm đường cứu nước. Người sớm biết được những sai lầm và hạn chế về đường lối cứu nước của các nhà cách mạng tiền bối và tích cực nghiên cứu để xây dựng một hệ thống lý luận về cách mạng giải phóng dân tộc của các nước thuộc địa trong thời đại mới. Đó là một hệ thống quan điểm toàn diện trong đó có lý luận về phương pháp cách mạng, về nghệ thuật khởi nghĩa.

Trong những năm bôn ba ở nước ngoài Người nhận thấy, ở đâu bọn đế quốc, thực dân cũng như nhau, ở đâu người dân cũng đều khổ cùng. Chúng luôn nguy hiểm bằng những ngôn từ giả tạo như “khai sáng” để mang lại quyền “tự do”, “bình đẳng”, “bác ái” cho nhân dân nhưng đằng sau là sự bóc lột đến cùng cực. Và điều gì đến sẽ đến, khi sự áp bức đã lên đến cùng cực, thì nhân dân ắt sẽ nổi dậy đấu tranh. Đó là tư tưởng bạo lực sẽ đẻ ra bạo lực.

Đúc kết kinh nghiệm đấu tranh của nhân dân các nước thuộc địa, kinh nghiệm của giai cấp vô sản trên thế giới, nhất là kinh nghiệm khởi nghĩa của giai cấp vô sản Nga trong cách mạng Tháng Mười (1917), Hồ Chí Minh đã nhận thức

ra được phương thức khởi nghĩa giành chính quyền là phải dùng con đường khởi nghĩa vũ trang để tiến hành giải phóng dân tộc, việc giải phóng đất nước không thể thực hiện được bằng cải cách dần dần hay thông qua một sự giải phóng dội từ trên xuống, một cuộc đảo chính đơn giản không thể thực hiện được sự nghiệp giải phóng.

Khi “Tâm Tâm Xã” chủ trương tiến hành ám sát cá nhân, Phạm Hồng Thái được giao nhiệm vụ giết tên toàn quyền Đông Dương Méc Lanh. Tuy cuộc ám sát đã tạo ra một tiếng vang nhưng cũng không đem lại kết quả to lớn. Giết một tên thực dân gian ác này sẽ có một tên thực dân gian ác khác lên thay, trong khi đó mục tiêu cơ bản của đấu tranh cách mạng là phải lật đổ hoàn toàn ách thống trị của đế quốc và tay sai giành lại độc lập cho dân tộc, tự do cho nhân dân.

Muốn làm được điều đó phải biết cách vận động được quần chúng, phải trang bị cho Đảng cách mạng về lý luận và phương pháp cách mạng. Phương pháp cách mạng ấy được Hồ Chí Minh phản ánh khá phong phú trong các bài viết, các tác phẩm của Người trong những năm 20 của thế kỷ XX. Trong bản “*Báo cáo về Bắc Kỳ, Trung Kỳ, Nam Kỳ*” 1924 Hồ Chí Minh nêu rõ cuộc khởi nghĩa vũ trang phải có tính chất một cuộc khởi nghĩa quần chúng chứ không phải là một cuộc nổi loạn. Cuộc khởi nghĩa phải được chuẩn bị trong quần chúng. Bài “*Công tác quân sự của Đảng trong nông dân*” (1927) đưa ra nhiều kinh nghiệm quý giá về cuộc đấu tranh của nông dân trong cách mạng, về phương thức hoạt động du kích trong đấu tranh cách mạng do Đảng của giai cấp công nhân lãnh đạo. Tư tưởng khởi nghĩa vũ trang của Hồ Chí Minh được tiếp tục phát triển phong phú và cụ thể trong những năm tiếp theo, nhất là từ khi Người về nước trực tiếp lãnh đạo và tổ chức nhân dân đấu tranh giành độc lập tự do.

Với tình hình thực tiễn Việt Nam khi đó, một cuộc đấu tranh chính trị là chưa đủ để giành được độc lập vì kẻ thù ngày càng mạnh, ngày càng tàn bạo và không có ý định từ bỏ sự bóc lột của mình ở Đông Dương nói chung và Việt Nam nói riêng.

Và không thể có một con đường nào khác là phải tiến hành một cuộc cách mạng giải phóng để mở đường phát triển đất nước bằng phương pháp đấu tranh đúng đắn, bằng phương thức khởi nghĩa vũ trang của quần chúng.

Những nhận thức ban đầu của Hồ Chí Minh về phương thức khởi nghĩa giành chính quyền có ý nghĩa cực kỳ to lớn. Vì vậy, mà ở mỗi thời kỳ, mỗi một giai đoạn lịch sử, mỗi mục tiêu cách mạng trước mắt khác nhau, với những phương pháp và hình thức khác nhau nhưng xuyên suốt toàn bộ tiến trình lịch sử ấy là cách mạng giải phóng dân tộc, giành chính quyền bằng phương pháp bạo lực trong đó có phương thức khởi nghĩa vũ trang.

1.2. Phương thức khởi nghĩa vũ trang của quần chúng

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phương pháp cách mạng, phương thức khởi nghĩa vũ trang được đề cập khá sâu sắc từ rất sớm trên con đường tìm chân lý giải phóng dân tộc. Năm 1924 trong Báo cáo về Bắc Kỳ, Trung Kỳ, Nam Kỳ Người chỉ rõ chủ nghĩa dân tộc là một động lực lớn của đất nước nó đã gây nên các cuộc nổi dậy của quần chúng dưới nhiều hình thức khá phong phú và cả vua Duy Tân cũng mưu tính khởi nghĩa nhưng chưa đi đến kết quả thắng lợi. Do đó lớp thanh niên từ bỏ phương pháp tiến hành những cuộc nổi dậy bột phát của những lớp người đi trước. Họ thiên về khuynh hướng phải tuyên truyền khởi nghĩa của quần chúng. Qua nghiên cứu kinh nghiệm các cuộc cách mạng trên thế

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Archimedes L.A. Patti (1995), *Tại sao Việt Nam*, Nxb Đà Nẵng.
2. Ban chỉ đạo biên soạn lịch sử Chính phủ Việt Nam (2005), *Lịch sử Chính phủ Việt Nam*, Tập 1 (1945 – 1955), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. *Bản án chủ nghĩa thực dân Pháp ở Việt Nam* (1997), NXB Lao động, Hà Nội.
4. *Báo Cứu quốc* số 36 ngày 5/09/1945.
5. Hoàng Chí Bảo (2005), *Tìm hiểu phương pháp Hồ Chí Minh*, Nxb Lý luận chính trị, Hà Nội.
6. Ban NCLSD TW (1963), *Tìm hiểu tính chất và đặc điểm của cách mạng tháng Tám*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
7. Bộ quốc phòng (2003), *Lịch sử quân sự*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
8. Bộ quốc phòng (2002), *Sự nghiệp tư tưởng quân sự Hồ Chí Minh*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
9. *Các đại hội Đảng ta (1930 – 1986)* (1991), Nxb Sự thật, Hà Nội.
10. C. Mác và Ph.Ăngghen (1995), *Toàn tập*, Tập 4, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
11. *Chặt xiềng* (1995), Nxb Sự thật, Hà Nội.
12. Trường Chinh (1960), *Cách mạng tháng Tám*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
13. Trường Chinh (1975), *Cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân Việt Nam*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
14. Trường Chinh (1971), *Hồ Chủ Tịch và những vấn đề quân sự của cách mạng Việt Nam*, Nxb Sự thật, Hà Nội.

15. Trường Chinh (1955), *Cách mạng tháng Tám*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
16. Trường Chinh, Lê Duẩn, Phạm Văn Đồng (2005), *Cách mạng tháng Tám trong tiến trình lịch sử dân tộc*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
17. Phạm Hồng Chương (2003), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về một số vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
18. Lê Duẩn (1960), *Chủ nghĩa Mác Lênin và cách mạng Việt Nam*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
19. Lê Duẩn (1970), *Dưới lá cờ vẻ vang của Đảng, vì độc lập tự do, vì chủ nghĩa xã hội tiến lên giành những thắng lợi mới*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
20. Nguyễn Anh Dũng (1985), *Đấu tranh vũ trang trong cách mạng tháng Tám*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
21. Nguyễn Anh Dũng (1989), *Nghệ thuật chỉ đạo đấu tranh vũ trang trong cách mạng tháng Tám*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
22. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập I, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
23. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập II, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
24. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập III, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
25. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập IV, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

26. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập V, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
27. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập VI, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
28. Đảng cộng sản Việt Nam (1995), *Văn kiện Đảng*, Tập VII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
29. Đại học Quốc gia Hà Nội (2005), *Tìm hiểu vai trò của Hồ Chí Minh đối với sự nghiệp cách mạng Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
30. Đảng cộng sản Việt Nam (1983), *Những nghị quyết cơ bản dẫn đến thắng lợi Cách mạng tháng Tám*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
31. Võ Nguyên Giáp (1993), *Tư tưởng Hồ Chí Minh, quá trình hình thành và phát triển*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
32. Võ Nguyên Giáp (2006), *Tổng tập hồi ký*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
33. Võ Nguyên Giáp (1969), *Từ nhân dân mà ra*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
34. Võ Nguyên Giáp (2008), *Tư tưởng Hồ Chí Minh và con đường cách mạng Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
35. Trần Văn Giàu (1997), *Sự hình thành về cơ bản tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
36. Lê Mậu Hãn (1998), *Đảng cộng sản Việt Nam các Đại hội và hội nghị trung ương*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

37. Lê Mậu Hãn (2003), *Sức mạnh dân tộc của cách mạng Việt Nam dưới ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
38. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (2006), *Hồ Chí Minh – Biên niên tiểu sử*, Tập 1, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
39. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh (2006), *Hồ Chí Minh – Biên niên tiểu sử*, Tập 2, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
40. Ngô Văn Hoán, *Căn cứ địa Việt Bắc với thắng lợi Cách mạng tháng Tám - Những bài học Lịch sử*, Tạp chí Khoa học ĐHTH HN, Số 5 – 1990.
41. Đặng Xuân Kỳ (1990), *Dưới ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Thông tin lý luận, Hà Nội
42. Đặng Xuân Kỳ (1997), *Phương pháp và phong cách Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
43. Vũ Khiêu (1995), *Cách mạng tháng Tám và sự nghiệp đổi mới hôm nay*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
44. V.I. Lenin (1995), *Toàn tập*, Tập 23, Nxb Sự thật, Hà Nội.
45. Nguyễn Bá Linh, *Những nhân tố quyết định sự hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề dân tộc và cách mạng giải phóng dân tộc*, Tạp chí Lịch sử Đảng, số 2 – 1993.
46. Nguyễn Bá Linh (1995), *Tư tưởng Hồ Chí Minh _ Một số nội dung cơ bản*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

47. Đinh Xuân Lâm, Lê Mậu Hãn (1994), Góp phần tìm hiểu tư tưởng độc lập tự do của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

48. Phan Ngọc Liên (1999), *Hồ Chí Minh từ nhận thức lịch sử đến hành động cách mạng*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
49. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 1, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
50. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 2, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
51. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 3, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
52. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 4, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
53. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 5, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
54. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 6, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
55. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 7, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
56. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập*, Tập 8, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
Nội.
57. Hồ Chí Minh (2005), *Về cách mạng tháng Tám 1945*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
58. Lê Ngọc, *Chính cương vắn tắt, một mẫu mực về tinh thần độc lập, tự chủ, sáng tạo*, Tạp chí Lịch sử Đảng, số 1 – 1993.
59. Nguyễn Nhâm, *Hồ Chí Minh với vấn đề xây dựng hậu phương*, Tạp chí Lịch sử quân sự số 5 – 1998.
60. Trịnh Nhu, Vũ Dương Ninh (1996), *Về con đường giải phóng dân tộc của Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

61. Vũ Dương Ninh, *Cách mạng tháng Tám - điểm khởi đầu của quá trình hội nhập quốc tế*, Tạp chí Khoa học ĐHTHHN, Số 2 - 1992.

62. Nguyễn Trọng Phúc, *Tư tưởng Bác Hồ và sự ra đời mặt trận Việt Minh*, Tạp chí Lịch sử Đảng, số 2 – 1991.
63. Bùi Đình Phong, *Tư tưởng đại đoàn kết dân tộc của Hồ Chí Minh với thắng lợi của cách mạng tháng Tám*, Tạp chí Cộng sản, Số 10 - 1995.
64. Bùi Đình Phong, Phạm Ngọc Anh (2005), *Một số vấn đề trong tư tưởng Hồ Chí Minh về Đảng cộng sản Việt Nam*, Nxb Lao động, Hà Nội.
65. Dương Trung Quốc, *Cách mạng tháng Tám 1945 - Từ hiện thực đến nhận thức*, Tạp chí Nghiên cứu lịch sử 1990.
66. Dương Kinh Quốc (1988), *Chính quyền thuộc địa ở Việt Nam trước cách mạng tháng Tám năm 1945*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
67. *Tìm hiểu tác phẩm “Đường cách mệnh”*(1982), Nxb Sự thật, Hà Nội.
68. Lê Văn Thái (2005), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng lực lượng vũ trang cách mạng Việt Nam trong thời kỳ 1930 – 1945*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
69. Song Thành, *Tư tưởng Hồ Chí Minh cơ sở khoa học và thực tiễn*, Tạp chí Lịch sử Đảng, số 3 – 1992.
70. Song Thành (2005), *Hồ Chí Minh – Nhà tư tưởng lỗi lạc*, Nxb Lý luận chính trị, Hà Nội.
71. Song Thành (1997), *Một số vấn đề về phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu về Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

72. Phạm Quốc Thành (2007), *Tư tưởng giải phóng dân tộc của Hồ Chí Minh những năm 20 của thế kỷ XX*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

73. Nguyễn Trí Thu, *Nguyễn Ái Quốc và một giải pháp cho vấn đề giải phóng dân tộc ở Việt Nam*, Tạp chí Lịch sử Đảng, số 2 – 1993.
74. Trần Dân Tiên (2007), *Những mẫu chuyện về cuộc đời hoạt động của Hồ Chủ Tịch*, Nxb Trẻ, Hà Nội.
75. Phạm Hồng Tung, *Hai cuốn sách nổi tiếng về Cách mạng tháng Tám của S. Tonnesson và David G. Marr : đọc và suy ngẫm*, Tạp chí Thông tin KHXH, Số 8
- 2004.
76. Nguyễn Khánh Toàn (1962), *Cách mạng tháng Tám và kháng chiến trường kỳ. Vấn đề dân tộc trong cách mạng vô sản*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
77. Văn Tạo (1995), *Cách mạng tháng Tám một số vấn đề lịch sử*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
78. *Tư tưởng Hồ Chí Minh – Di sản văn hóa dân tộc* (2002), Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
79. Minh Tranh (1961), *Tính chất xã hội Việt Nam và Cách mạng tháng Tám*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
80. Ngô Đăng Tri, *Tìm hiểu thiên tài và nghị lực cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong cuộc vận động Cách mạng tháng Tám*, Tạp chí Khoa học ĐHTH HN, Số 6 - 1990
81. Ngô Đăng Tri, *Lập nên chế độ Dân chủ Cộng hòa, thắng lợi lịch sử của cuộc Cách mạng Tháng Tám 1945*, Tạp chí Nghiên cứu Lịch sử, Số 8 – 2008.

82. Trung tâm KHXH và NVQG (1995), *Cách mạng tháng Tám và sự nghiệp đổi mới hôm nay*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.

83. Nguyễn Đình Ước (2005), *Những bài chính luận về đường lối quân sự của Đảng*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
84. Viện lịch sử Đảng (1985), *Tổng khởi nghĩa tháng Tám 1945*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
85. Viện lịch sử quân sự Việt Nam (2000), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về dựng nước và giữ nước*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
86. Phạm Văn Việt, *Bước đầu tìm hiểu về vấn đề tạo lực, tạo thế, tạo thời cơ và nắm thời cơ hành động giành thắng lợi trong tư tưởng quân sự Hồ Chí Minh*, *Tạp chí Nghệ thuật quân sự*, Số 5 – 1998.
87. Việt Nam Dân quốc Công báo, số 1, ngày 29 - 9 – 1945.
88. Phạm Xanh, *Cao Bằng trong tầm nhìn chiến lược Hồ Chí Minh*, *Tạp chí Lịch sử quân sự* số 5 – 1998.
89. Phạm Xanh, *Công tác quân sự của Đảng trong nông dân một tác phẩm quý của Nguyễn Ái Quốc*, *Thông tin lịch sử quân sự* số 6 – 1991.
90. Phạm Xuân Xanh, *Sự nỗ lực của Hồ Chí Minh trong việc pháp lý hóa thành quả của cuộc cách mạng tháng Tám*, *Tạp chí Quốc phòng toàn dân*, Số 8 - 1995.